

Ne liberalizem, ampak nestrpnost klerikalizem je ubil nekaj malo peščico slovenskih učiteljev na Koroškem. To lahko dokažemo, če se zahteva!

Koroški učitelj.

Slepa ljubezen.

„Slepa ljubezen“, ljudska igra s petjem v petih dejanjih — spisal Anton Pesek, učitelj v Naračah, pevke točke samo — dvospeve ter zbor uglašil Emil Adamič, učitelj v Kamniku — se je uprizorila dne 1. avgusta t. l. v Ptuj in dne 8. septembra v Celju. Uprizorili so jo učitelji diletantje in učiteljice diletantinje iz Ptujkega okraja s sodelovanjem otrok slov. ptujke okoliške šole.

Igra je dosegla obakrat v Ptuj in Celju vsestranski popoln uspeh. Občinstvo je bilo kar odlično nad krasnimi prizori ter je dajalo svojemu navdušenju z burnim ploskanjem primeren izraz. Igralci in igralke ter otroci so morali opetovano na oder ter marsikatero točko vsled zahtevanja občinstva ponoviti. Ob koncu igre pa je občinstvo pisatelja in skladatelja burno aklamiralo ter ju je v Ptuj obsipalo s cvetjem, v Celju jima je pa poklonila gospodična M. dr. Sernečeva krasna šopka.

Med občinstvom je bil le en glas, da je igra izborna in da je petje krasno in da postane igra „Slepa ljubezen“ prava ljudska igra, ki se bo s pridom uprizorila po naših in tujih odrih.

O premijeri v Ptuj je priobčil dr. S. v „Narodnem Dnevniku“ daljšo oceno, iz katere posnamemo, da ima igra življensko moč, da se je izkazal g. Pesek kot pravi pesnik in pisatelj in da so vsi napravi skladatelja Adamiča v igri „Slepa ljubezen“ mojstrski. Sodbi se pridružimo tudi mi ter tovarišema na uspehu iskreno čestitamo!

Igralke in igralci so svoje vloge izvrstno igrali in slovenski Ptujčani so pokazali, da razumejo svojo narodno in kulturno nalogo.

Režiserja sta bila gospod in gospa Kaukler, ki sta imela obilo truda, ki sta pa z vztrajnostjo in energijo spretno premagala vse težkoče. Gospa Kaukler, gđ. Lukner in gospod Šerona so imeli z izvežbanjem otrok nemalo truda, a krasen, čeden, živahen in — temperamenten nastop otrok je pokazal, da trud ni bil zaman. Nastop otrok je dal učitelstvu in šoli ptujke okolice častno izpričevalo. Staršem otrok pa naj bo v zahvalo in zadoščenje veliki uspeh, ki so ga dosegli otroci na odr.

Glavni ulogi Toneka in Andreja sta izborna igrala ter s svojim lepim petjem občinstvo očarala Kaukler Ivan in Mirko. Nastop Milice — Štuhec Irmica — je bil ljub in srčan in njen brat — Bela — je v ulogi Jožeka s svojim neprisljnim finim naravnim nastopom zelo ugajal. Francišek — Murko Franc — ki ima tudi daljšo samostojno ulogo je žel za svoje izvrstno igranje obilo priznanja. V manjših ulogah in v zborih so nastopili: Štuhec Irma, Zupančič Dragotin, Olga in Milan, Kajnih Zdravko, Mlaker Micika, Erna in Ksandel, Kovač Franc, Šega Roza, Petrovčič Nežka, Šentjurs Stanko, Rajšp Viktorin in Omulec Alojz.

Nastop otrok je bil vsekakor izborn, človek se čuti naenkrat prestavljenega v mlade dni nazaj, njihove toge, njihovo veselje, vse se je zrcalilo v teh nastopih — in kaj čuda, ako se je klicalo maličke zlasti po petju opetovano na oder.

Ne le zaradi lepega dovršenega petja, temveč tudi zaradi dobre neprisljane igre sta dosegla Mimika (gđ. Mešek Ana) učiteljica pri Sveti Marjeti in Janez (tov. Čeh istotam) velikanski uspeh ter napravila globok utis. Vse se je divilo krasnemu petju. Ulogi Mimike in Janeza nista le ulogi mladega, šegavega, življenja polnega hlapca in baš take dekle, temveč nam kažeta tudi mladi par z globokimi čustvi in resnim pojmovanjem življenja. In vse to sta gđ. Mešek in g. Čeh izborna pogodila in se ta partnerja pač lahko pokažeta na vsakem našem odr.

Uloga učitelja Vekoslava Trpina je jako težka in jo je g. A. Kovačec, učitelj pri Sv. Vidu jako dobro rešil. Pozna se pač, da g. Kovačec ni prikratil nastopil na odr. Nastop učitelja z bahatim kmetom Boštjanom je tipičen za naše šolske razmere v mnogih krajih na Slovenskem.

Učiteljeva soproga Berta (gđ. Duller) učiteljica pri Sv. Vidu, je izzvala v 3. dejanju z navdušenim slavljenjem zvišene naloge šole in učitelstva pravi vihar pritrjevanja. Kmet Lovrič (g. V. Šerona, učitelj na okoliški šoli v Ptuj) in Franciška, njegova žena (gđ. M. Lukner, učiteljica istotam) sta bila izvrstna, sta igrala uprav s fino rutino, ki kaže vajenega igralca, vajeno igralko. Zlasti sta se odlikovala v 5. dejanju, kjer sta obup staršev tako dovršeno predstavljala.

In šolska sluginja (gđ. Anka Bezjak, učiteljica pri Sv. Vidu) ni bila le skrbna teta Mimike, temveč je s svojim lepim nastopom ter krasnim petjem napravila globok utis. Pesem „Neko noč sem prebedela...“, ki tako lepo izraža pravo materinsko ljubav in ki jo je skladatelj tako krasno uglašil, da je pač najlepša točka vse igre, to pesem je pela gđ. Bezjak tako lepo s čustvom, da se je orosilo oko marsikateri materi-poslušalki in tudi marsikateremu očetu poslušalcu. Ko je igrala končala pesem z verzom: „Pa sem vaju (svojega sina in svojo hčer namreč) le vzgojila, da v veselje sta mi zdaj, hvala Bogu vekomaj“ ter pri tem sklenila roke in pogledala proti nebu, bil je to prizor, ki ga ne pozabim nikoli. Po vsej dvorani je vladala grobna tišina, tako globok utis je napravil.

Druge manjše vloge kakor Dolinar pl. Dolinsky (g. učitelj Krajnik) in graščakinja, njegova soproga (gospa dr. Štuhec Eva), kmet (g. učitelj Fridl) so bile tudi na svojem mestu.

Sploh so vse igralke in igralci ter otroci igrali s tisto naravno neprisljenostjo, ki tako jako ugaja in ki priča o lepih dramatskih zmožnostih.

Ptujke diletantke in diletantje so že znani kot dobri igralci, a s predstavama igre „Slepa ljubezen“ so zasloveli širom naše domovine. To in pa dejstvo, da so s predstavama seznanili občinstvo v Ptuj in Celju s to izborno igro, ki je delo dveh tovarišev učiteljev, ter vzbudili zanimanje za to igro širom domovine, bodi v plačilo vsem, ki so imeli s predstavama obilo truda in žrtve.

Vpliv gledališča na občinstvo je velik in če se bo igra „Slepa ljubezen“ udomačila na naših odrih, smemo od nje pričakovati, da bodo spoznale širše mase, kar spozna v igri kmet Boštjan, „da je šola dobrota za narod in da je učitelj prijatelj ljudstva“.

Z veseljem pozdravljamo torej, da je slov. deželno gledališče v Ljubljani že za to sezono 1909/10. sprejelo Pesek-Adamičevo igro na repertoar ter upamo, da postane ta igra prava ljudska igra, ki se bo s pridom uprizorila po mestih in deželi.

Ker je prevedena Peskova „Slepa ljubezen“ in tudi njegova brošura „Na delo med ljudstvo“ na češki jezik — prevedel je oboje tovariš Adolf Schuster rid. učitelj v Bojanovem na Češkem — in je potemtakem Peskovo ime Čehom, zlasti češkemu učitelstvu, dobro znano, je imenoval slovenskega pisatelja A. Peska „Zemsky Ustředni Spolek Jednot Učiteljských v kral. Čechách“ svojim dopisovalcem članom ter mu poslal diplomu.

Lani je razpisala „Glasbena Matica“ v Ljubljani nagrade za najboljše skladbe. Skladb je došlo preiskovalnemu odboru 54, izmed katerih so bile nagrade prisojene le 13. Ko so odprli zavoje, v katerih so bila navedena imena tekmujočih skladateljev, so videli; da je bilo izmed 13 nagrajenih skladb dve t. Emil Adamičevih; torej je dobil E. Adamič tridesetino vseh nagrad! To je sijajen uspeh, s kakršnim se ne more doslej ponašati noben slovenski skladatelj.

Ta gola dejstva pričajo, da sta avtorja ljudske igre „Slepa ljubezen“ zares talenta, na katera smemo biti Slovenci že sedaj ponosni in od katerih se smemo z upravičeno in veselo nado marsikaj pričakovati.

Pisatelju in skladatelju na uspehu njune igre „Slepa ljubezen“ naše najiskrenejše čestitke!

Srednješolski vestnik.

** Slovenske učne knjige za gimnazije. „Slov. Narod“ piše: Naši gg. profesorji pridno pišejo slovenske učne knjige, naučno ministrstvo pa jih ne aprobra in najsi so se cenzorji o njih uporabnosti izjavili v še tako ugodnem smislu, ampak jih enostavno pustijo ležati po svojih z neresenimi nujnimi akti preobloženih mizah. Začelo se je šolsko leto, knjigotržci so se v prepričanju, da naučno ministrstvo ne bo delalo neutemeljenih ovir, založili z novimi slovenskimi knjigami, razpe-

čati jih pa ne morejo, ker knjige še niso pripuščene. V največji zadregi pa so naši dijaki. Ker knjige še niso pripuščene, se bodo dotične predmete morali učiti iz nemških knjig nemški, če pa se bo naučnemu ministrstvu zljubilo še pred koncem tega šolskega leta knjige aprobirati, bodo smeli nemške knjige pometati v kot in si zopet za drage denarje kupiti nove slovenske. Izključeno seveda ni, da naučno ministrstvo ukrene, da se letos sploh še ne sme začeti s poukom v slovenščini, da naj se marveč s tem še za nekaj let počaka. To pa menda samo zato, da se bodo vladni in nemški zastopniki v ministrstvu in v parlamentu izgovarjali, da naših gimnazij ni mogoče posloveniti, ker nimamo slovenskih učnih knjig. Če to ni zlobna šikana, potem res ne vemo, kaj se še pravi šikanirati koga. Za Slovence je res več kot težavno biti, dober avstrijski patriot.

** Slovenska gimnazija v Celju. V prvi razred se je sprejelo 62 učencev. Vsled tega se bo napravila vzporednica. Vprašanje, kdo bo imenovan za vodjo tega zavoda, še vedno ni rešeno.

** Slovensčina na trgovski šoli v Gradcu. Ministrstvo za uk in bogočastje je vsled predloga ravnateljstva trgovske akademije v Gradcu dovolilo, da se v bodoče poučuje na tej šoli tudi slovenščino.

** Imenovan je za profesorja na slovenskem celjskem oddelku celjske gimnazije Hinko Klešnik, suplent na c. kr. I. drž. gimnaziji v Ljubljani.

** Srbsko ministrstvo za nauk je odredilo, da se otvorijo štiri nove gimnazije, in sicer v Knjaževcu, Svilajencu, Prokuplju in Kraljevu.

Politiški pregled.

* „Komenskega“ šole. V soboto so bila obveščena vodstva zatvorjenih šol „Komenskega“ na Dunaju in v Poštorni, da je priznalo naučno ministrstvo njihovemu rekurzu proti zatvoritvi odločilno moč. Vsled tega se bo že jutri začelo poučevati.

* „Svobodna šola“. Naučno ministrstvo je odločilo, da ima rekurz proti zatvoritvi šol društva „Svobodna šola“ odločilno moč; — 20. t. m. se torej v teh šolah zopet začne s poukom.

* Bosanska ustava. Štatut za bosansko ustavo je izgotovljen in bo začetkom oktobra publiciran.

* Lex Kolisko-Axmanna, ki določuje nemški poučni jezik na Nizjem Avstrijskem je znova predložena potom nujnega predloga v nižjeavstr. deželnem zboru. Enake postave mislijo skleniti tudi na Zgornje Avstrijskem, Solnograškem in Predarelskem. Strah pred Čehi je tedaj že okužil skoraj vse planinske Nemce. Drugo vprašanje le seveda, kako bo ta nesmiselna gonja vplivala na češki deželni in pa avstr. državni zbor.

* Laško vseučiliško vprašanje. Laški visokošolci iz Južnega Tirolskega so poslali ministrskemu predsedniku Bienenrthu memorandum, v katerem zahtevajo, da se mora laška pravna fakulteta še to jesen otvoriti v Trstu. Ako se to ne zgodi, naznanjajo laški dijaki to leto še ostrejšo demonstracijo na vseh avstrijskih vseučiliščih, kjer študirajo Lahi.

Jubilejski dar.

Učitelstvo — sebi! Pri razstanku udeležencev risarskega in obrtno-strokovnega tečaja ter učiteljev vojakov se je nabralo 22 K 74 h; tov. Ivan Dimnik, učitelj v Ljubljani, 2 K 70 h; tov. Ivana Smole in Stanislav Legat iz Dol. Logatec, 4 K; tov. Angela Trost in Julij Slapšak iz Vodice, 4 K; Jakobina iz Ljubljane, 2 K; tov. Matija Arko nabral v Šmartnem pri Litiji 10 K 50 h; g. Josip Boncelj, trgovec v Železnikih, je zapustil „Učiteljskemu konviktu“ 100 K; spoštovana obitelj Jakob Tomčeva namesto venca na grob rajnemu Leopoldu Gangu iz Metlike 20 K; skupaj 165 K 94 h; zadnjič izkazanih 1916 K 16 h; doslej darovanih 2082 K 10 h. Bog plati!

Obrambni vestnik.

* Poziv naprednemu učitelstvu! Javno so proglasili klerikalni kolegi bajkot našemu stanovskemu glasilu. Toda ne da bi hoteli s tem škodovati gnetnemu stanju našega lista, ampak njih glavni namen je, da bi izpodkopali tla napredni ideji med učitelstvom, da bi ubili vsako svobodno, samostojno gibanje učitelstva in z njim šolstva.

Tovariši intovarišice! Kaj znači ubiti napredno idejo v učitelstvu in kakšno bodočnost ima pričakovati pri tem šolstvo in slovenski narod — to vam je jasno! Protestujmo proti temu stem, da razširimo svoj list do zadnjega napredno mislečega slov. učitelja, kido danes še ni naročen nanj, do zadnjega lokalca, kamor zahaja napredno občinstvo in učitelstvo, da bo prodirala in se širila naša ideja in bo prodiral in se spoznaval smisel našega boja za povzdigo

slovenskega naprednega šolstva tudi izven naših stanovskih vrst.

Vsi na delo! Nikake izjeme, ker ni dovolj, da pripoznavš sam idejo, ampak je vsakega naprednega učitelja moralna dolžnost in njega lastni interes, da stori tudi kaj v prid tej ideji. Kontrolirajte in zahtevajte povsod „Učiteljskega Tovariša“! Naročite si ga, ker: „Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti!“ Pokažite, da po bojkotu raste število naročnikov!

* „Štajerc“, glasilo nemške klike, je v zadnji številki napadel tov. A. Peska, ker je imenovan na Ciril-Methodovo šolo v St. Rupertu na Koroškem. Poročali smo že zadnjič, da so tudi slov. klerikalni listi napadali Peska zaradi tega. V kaj lepi slogi se „Slovenec“, „Straža“, „Slovenski Gospodar“ in „Štajerc“ vesele odhoda narodno delavnega učitelja s Štajerskega ter se boje njegovega prihoda na Koroško. Pa še naj reče kdo, da „Slovenec“, „Straža“, „Slovenski Gospodar“ niso narodni, ko se vendar strinjajo s „Štajercem“! Tej lepi družbi krepak; Heil!

* Klerikalna logika. „Slovenec“ in „Domoljub“ pišeta svojim vernim, da je naša „Zaveza“ iz Radovljice poslala na shod „Svobodne Misli“ v Prago brzojav in odposlanec. Pozabila sta pa, po nesreči seveda, navedsti vsebino brzojava in imena odposlancev. Čudno se nam pa zdi to, da je „Slovenec“ sam priobčil po shodu „Svobodne Misli“ v Ljubljani, da nismo mogli svobodnomisleci sestaviti niti odbora za svobodno šolo v njihovem smislu, ker je učitelstvo popolnoma izostalo. Ta je res dobra: V daljno Prago so poslali brzojav in odposlanec, doma v Ljubljani ni bilo nobenega učitelja na shodu, niti nobeno čestitko. Lepa klerikalna logika! Iz tega se razvidi, kakšne podlosti je zmožen klerikalizem na katoliški podlagi. Pfuj, klerikalnim brezvercem!

Vestnik.

Po petindvajsetih letih smo se dne 11. in 12. t. m. zbrali v Narodnem domu v Mariboru sošolci, ki smo l. 1884. skupno ostavili mariborsko učiteljsko. Na naše tozadevno povabilo smo se odzvali nastopni tovariši: Franc Brinar, nadučitelj v Gotovljah, Fran Ferline, učitelj in župan šmarsi, Anton Gnuš, nadučitelj na Dolu, Anton Kosi, učitelj, veleposestnik itd. v Središču, Miško Lesnika, nadučitelj pri Sv. Ani na Krembergu, Karl Maršič, nadučitelj v Letušu, Simon Sekirnik, nadučitelj v Rogatecu, Anton Sivka, nadučitelj v Sent Jurju ob j. ž., Fran Slane, veleposestnik in župan litijski, Ivan Spricej, nadučitelj pri Sv. Marjeti ob Pesnici, Vinko Stoklas, nadučitelj pri Sv. Andreju v Leskovcu, Karl Vizjak, nadučitelj v Ljubčini, in Fran Zopf, nadučitelj v Pristovi. Jako nas je razveselilo, da je pohitel v našo sredino tudi naš ljubljani Francelj Slane, ki so mu bile rojenice toli mile, da se je o priliki, ko se je vpregel v presladki zakonski jarem, lahko istočasno izpregel iz učiteljske službe. A pokazal je, da je njegovo srce še vedno naše. Nekateri izmed nas smo se celih po 25 letih šele na tem sestanku prvokrat zopet videli. Kako presrečno smo se smejali, ker zaradi tega nismo drug drugega precej spoznali. Sestanek je bil nad vse presrečen. Pomladili smo se tako rekoč za celih petindvajset let, skrbi življenja smo za nekaj uric izpodili iz misli, ter smo se zazibali v zlata naša mladeniška leta. Spomin za spominom, govoranca za govoranco dovtip za dovtipom, srca so nam prekipela razposajenega veselja. Čisto naravno, da smo si o teh radostnih trenutkih dali besedo, da se koj prihodnje leto zopet snidemo, a k naši tridesetletnici pa privabimo še one naše sošolce, ki to pot niso prišli. Nabrali smo med seboj tudi vsotico 26 K, katero smo sklenili izročiti g. prof. dr. Lj. Pivku, da jo blagovoli podariti enemu učiteljskemu, ki je podpre najbolj vreden. Seveda smo se tudi dali skupno slikati in nam bodo te slike drag spomin.

Ročni zapisnik je dotiskan in se že razpošilja.

Osebnost vestil. Jos. Kostanjevec, c. kr. vadniški učitelj v Ljubljani, ima zaradi bolezni dopust; njega nadomešča g. Josip Pavčič, učitelj na I. mestni šoli, tega pa nadomešča na I. m. šoli izpr. učit. kandidat Fran Škof. Rudolf Poljanec, suplent na I. mestni šoli, je dobil službo v Šmartnem pri Litiji; na tega mesto je pridržen I. mestni šoli stalni suplent Anton Smerdelj.

Iz šolske službe na Kranjskem. Premeščena je provizorična učiteljica Pavla Dežman iz Radomlja v Mengeš. Mesto izstopiške prov. učiteljice Fr. Gerbec pride v Suhor učiteljska kandidatinja Emilija Kamenšek. Bivša suplentinja Zofija Suša pride kot provizorična učiteljica v Planino pri Jesenicah.

Tovarišem zamrlega učitelja Antona Bezga se haznanja, da mu odkrije učiteljsko društvo za postojuski okraj nagrobni spomenik v nedelju, dne 3. oktobra t. l., popoldne ob pol dveh na pokopališču na Gočah pri Vipavi.

Usposobljenostne preizkušnje za obče ljudske in za meščanske šole v jesenskem tr-